

SA EXAM PAPERS

YOUR LEADING PAST YEAR EXAM PAPER
PORTAL

Visit SA Exam Papers

www.saexampapers.co.za

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA HAYANI (HL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

2021

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2½

Bammbiri li li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heli bammbiri li na Khethekanyo MBILI:
KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwa vhudavidzani (2 x 25) (50)
2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudziso NTHIHI u bva kha KHETHEKANYO YA A, na MBILI u bva kha KHETHEKANYO YA B.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.
4. Thomani KHETHEKANYO INWE na INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (sa tsumbo ni tshi shumisa mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Pulane i fanela u RANGELA phindulo yanu.
6. Vhupulani hothe vhu fanela u sumbedzwa zwi khagala. Ni tsivhudzwa u tala mutalo wo budaho vhukati ha vhupulani hothe.
7. Ni tsivhudzwa nga ndila yo khwathisedzwaho vhukuma u shumisa tshifhinga tshanu nga ndila i tevhelaho:
KHETHEKANYO YA A: U ya kha minetse ya 80
KHETHEKANYO YA B: U ya kha minetse ya (2 x 35) 70
8. Nomborani phindulo dzanu zwi tshi anana na kunomborelwe kwa mbudziso kwo shumiswaho kha ili bammbiri la mbudziso.
9. Thoho i SONGO dzhielwa ntha musini tshi vhalala tshivhalo tsha maipfi.
10. Nwalani nga vhudele nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO YA 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI fhedzi kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha a 400 u ya kha a 450. Nwalani NOMBORO na THOHO ya maanea e na nanga.

- 1.1 Dzema le nda li kunda. [50]
- 1.2 Mutakalo, lupfumo lwa lushaka lu disaho ndalamo. [50]
- 1.3 Lo tsha mukosi wa lila! Vho tshinyani vhafumakadzi na vhana? [50]
- 1.4 Thuso yanga misi mivhi. [50]
- 1.5 2020 – riwaha wo hotefhadzaho ikonomi ya shango lashu. [50]
- 1.6 Vhafumakadzi, thikho dza vhubindudzi shangoni. Ni nga ima na kana na hanedzana na likumedzwa ili. [50]
- 1.7 Zwifanyiso zwi tevhelaho zwi nga tokonya kana zwa vusa zwipfi zwanu, kana zwa dzikusa kuvhonele kwanu kwa zwithu. Dinangeleni tshifanyiso ni kone u riwala maanea. Nwalani nomboro ya mbudziso ye na nanga (1.7.1 kana 1.7.2), ni kone-ha u nea maanea anu thoho yo teaho.

PFESANI: Hu tea u vha na vhumani vhu re khagala vhukati ha maanea anu na tshifanyiso tshe na nanga.

1.7.1

[Tshi bva kha <http://www.google.images>]

[50]

1.7.2

[Tshi bva kha <http://www.google.images>]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO YA 2**

- Fhindulani mbudziso MBILI kha dza rathi dzi tevhelaho.
- Vhulapfu ha mutumbu wa phindulo iinwe na iinwe vhu vhe maipfi a u bva kha a 180 u ya kha a 200.
- Dzhielani nzhele zwi tevhelaho:
  - Vha tangedzaho mafhungo, redzhistara, thouni na tshitaila.
  - Munanguludzo wa maipfi na tshivhumbeo tsha luambo.
  - Tshivhumbeo.
- Nwalani NOMBORO na THOHO ya tshibveledzwa tshe na nanga.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (FOMALA)

Inwi ni mugudi ane a khou gudela zwa ndangamupo. Ni na dzangalelo la u divhesesa nga ha phukha dza daka na ndila ine dza tshila ngayo.

Nwalelani mulanguli wa vhugalaphukha ha tsini ni humbele u ya u guda nga ha kutshilele kwa phukha musi zwikolo zwo vala. [25]

2.2 NGANEAVHUTSHILO YA MUFU

Mufunzi muhulwane wa kereke ya Tshidzamuya vhe vha vha vho no vha vha maduvha vho ri sia. Inwi ni muinwe wa vharangaphanda vha kereke iyo. Mirado ya tshivhidzo yo ta inwi uri ni nwale nganeavhutshilo ya vhafunzi ine ya do vhalwa nga duvha la mbulungo.

Nwalani nganeavhutshilo yeneyo. [25]

2.3 ATHIKILI YA MAGAZINI

Gondo lihulwane line la budekanya tsini na vhupo ha hanu ndi line kanzhi ha bvelela khombo dzi shushaho musi wa manyadi na khuli. Vha magazini ya Mveledzi vho vhona zwo tea u ri inwi ni nwale athikili ni tshi khou tsivhudza vhareili uri vha vhe na vhulondo musi vha tshi swika fhethu afho.

Nwalani athikili ya magazini iyo. [25]

2.4 RIVIYU

Khoro ya musanda yo vha na luvhonela lwa u bveledza shango nga u fhaṭa rizoṭho ine ya vhidzwa 'Zwiḍivhalea' ine ya takalelwa nga muthu muṅwe na muṅwe. Inwi ni muṅwe wa vhathu vhane vha dzulela u ya u ḍimvumvusa nga u bambela na u gotsha ṅama heneḑho.

ṅwalani riviyu ya rizhoṭho iyo no i livhisa kha Khoro ya Musanda. [25]

2.5 MUFHINDULANO

Inwi no vha no fhelekedza makhulu waṅu u lugisa mundende ofisini dza Muhasho wa Vhulondavhathu. Muofisiri we a vha a tshi khou thusa makhulu waṅu o sumbedza lunyadzo lwa u sa kona konḑelela vhaaluwa. Izwo zwo vha zwithu zwe zwa ni sinyusa vhukuma ni tshi vhona ayo maitele.

ṅwalani mufhindulano vhukati haṅu na uyo muofisiri. [25]

2.6 TSHIPITSHI

Inwi sa muṅwe wa mapholisa no bva fulo ḷa u tshimbila ni tshi ita bambela ḷa u hanedzana na zwiito zwa u tambudzwa na u vhulahwa ha vhana na vhafumakadzi. Inwi no fhedza no nanga u yo ṅekedza tshipitshi tsha nga ha ḷi bambela muvhunduni wa haṅu.

ṅwalani tshipitshi tshine na ḑo tshi vhala uyo musi wa guvhangano. [25]

ṅTHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 50
MARAGAGUTE: 100